

צילום: אוריאל

הדף הירושלמי לפרשת השבוע

פרשת בהעלותך

המנורה ומנורת הכנסת / מאת: טליה זיסקין (ייעוץ אקדמי: ד"ר ראובן גפני)

וְלֹא בָכַחְתָּ כִּי אִם בְּרוּחִי, אָמַר ה' צְבָאוֹת (זכריה ד, ו). פסוק המבטא את הרעיון שכוחו של עם ישראל ושל אלוהיו אינו בחוסן הפיזי אלא בזה הרוחני.

בטקס הענקת המנורה שהתקיים ברחבת הכנסת בירושלים ביום העצמאות השמיני של מדינת ישראל בשנת התשט"ז, התייחס יו"ר הכנסת יוסף שפרינצק למנורה שליוותה לאורך הדורות והגלויות והוחזרה לירושלים: מנורת המקדש שלנו אשר קשטה את בית המקדש ואשר אויבים כובשים ומחריבי הבית גזלו אותה - הוליכה שבי והעלימה - מנורה זו דמותה ואורה לא פסקו מללוות את חיי האומה בכל תפוצותיה עד ימינו אנו [...] ואנו מקבלים אותה כאן בירושלים.

קלמנט דייזס, נציג הפרלמנט הבריטי, התייחס בדבריו להפצת האור מהמנורה: אנו יודעים כי היא [המנורה שיצר אלקן] הסמל שבו בחרתם כדי שההולכים באפילה יראו אור גדול.

הרעיון שהעלה הרמב"ן, המדגיש את ייחודה של המנורה שמלווה באופנים שונים את חיי ישראל, הובע גם בשיר הלל למנורה שכתב ש' סקולסקי: מועמת, שחוקה ומוחלדת/ על שער ברומא חיכית, / אלפיים שנה כה בודדת/ צַעֲרָת, המנורה, לא כבית/ מאז כי גלית מנוצחת/ שמוך לשנינה ומשל - אך בלב כל עברי לא נשכחת/ היית מזכור על מגדל... / הנה שוב את גאה מתנוססת, / שוב בירושלים העיר/ את לבב שליחי עם שבכנסת/ שלהבת קודשך שוב תאיר.

הפרשה פותחת בציווי של ה' למשה לומר לאהרון הכהן להעלות את הנרות במשכן בְּהֵעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מֹול פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאֱיָרוּ שְׁבַעַת הַנֵּרוֹת (במדבר ח, ב). רש"י בפירושו על הפסוק שואל למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? ומשיב לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקב"ה: 'חיך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות'.

הרמב"ן מתייחס גם הוא לשאלה זו, ואינו מסתפק בתשובתו של רש"י, היות שגם הקטורת היא עבודה של הכהנים, ולפיכך שואל מה מיוחד דווקא בהדלקת הנרות שהיא זו שמנחמת את אהרן? כדי לענות על שאלה זו, מביא הרמב"ן את המדרש המופיע במדבר רבה על הפרשה אמר לו הקב"ה למשה: לך אמור לאהרן 'אל תתיירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו - וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם'. וממשיך במילותיו והנה, דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנכת חשמנאי, שהיא נוהגת אף לאחר החורבן בגלותנו.

נרות חנוכה הם המשך ישיר לנרות המקדש לאורך הדורות. נוסף עליהם, המנורה עצמה מלווה את עם ישראל בקורותיו בארץ ובגלות מימי המקדש ועד ימינו.

ברחבה מול הכנסת בירושלים, נמצאת מנורת הברונזה, מעשה ידי בנו אלקן, 1050 יהודי שהיגר לאנגליה בתחילת עליית השלטון הנאצי. המנורה, מתנת הפרלמנט הבריטי, ניצבה משנת התשט"ז (1956) ב'בור שיבר' שברחוב המלך ג'ורג' בירושלים סמוך למשכן הכנסת בבית פרומין, עד מעברה בשנת התשכ"ו (1966) למשכנה הקבוע בגבעת רם. על מנורה זו מופיעים 29 לוחות תבליט, העוסקים בדמויות מופת, באירועים בולטים ובעקרונות יהודיים מימי המקרא ועד הציונות. בקנה המרכזי מופיעים מלחמת עמלק ברפידים, לוחות הברית, רות המואביה, חזון העצמות היבשות, מרד גטו ורשה, שמע ישראל, מלחמת העצמאות והקמת מדינת ישראל. עיצוב זה של המנורה, הכולל נקודות ציון מסיפורו ההיסטורי עם ישראל, מבטא את הנוכחות של המנורה במשך הדורות ובתפוצות. לרוחב הקנים החיצוניים משני צדי המנורה מופיע הפסוק מנבואת זכריה העוסקת במנורת הזהב לא בְּחִיל

היבטים להעמקה

- אילו אירועים חשובים בהיסטוריה של עם ישראל הייתם מציינים במנורה?
- האם אתם מכירים מנורות מיוחדות אחרות?